

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 47/20

Luksemburg, 8 kwietnia 2020 r.

Postanowienie Trybunału w sprawie C-791/19 R
Komisja / Polska

Polska zostaje zobowiązana do natychmiastowego zawieszenia stosowania przepisów krajowych dotyczących właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych sędziów

Podnoszone przez Komisję zarzuty dotyczące stanu faktycznego i prawnego uzasadniają zarządzenie środków tymczasowych

W 2017 r. Polska wprowadziła nowy model odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych. W szczególności, w ramach tej reformy ustawowej, w Sądzie Najwyższym utworzono nową izbę, Izbę Dyscyplinarną. Do właściwości Izby Dyscyplinarnej należą sprawy dyscyplinarne sędziów Sądu Najwyższego oraz, w instancji odwoławczej, sprawy dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych.

Uznawszy, że ustanawiając ów nowy model odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na podstawie prawa Unii¹, Komisja, w dniu 25 października 2019 r., wniosła skargę do Trybunału Sprawiedliwości². Komisja twierdzi w szczególności³, że nowy system odpowiedzialności dyscyplinarnej nie gwarantuje niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej obsadzonej wyłącznie sędziami wyłonionymi przez Krajową Radę Sądownictwa (zwaną dalej „KRS”), której piętnastu członków będących sędziami zostało wybranych przez Sejm.

W wyroku z dnia 19 listopada 2019 r.⁴ Trybunał, odpowiadając na pytania Sądu Najwyższego – Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, stwierdził w szczególności, że prawo Unii stoi na przeszkodzie temu, by spory dotyczące stosowania prawa Unii mogły należeć do wyłącznej właściwości organu, który nie jest niezawisłym i bezstronnym sądem⁵. W następstwie tego wyroku Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, rozstrzygając w sprawach, w których wystąpił z odesłaniami prejudycjalnymi, orzekł w wyrokach z dnia 5 grudnia 2019 r. i 15 stycznia

¹ Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 267 akapity drugi i trzeci TFUE.

² Sprawa Komisja / Polska ([C-791/19](#)).

³ Ponadto, zdaniem Komisji, nowy system odpowiedzialności dyscyplinarnej: 1) dopuszcza, aby treść orzeczeń sądowych mogła być kwalifikowana w przypadku sędziów sądów powszechnych jako przewinienie dyscyplinarne, 2) nie zapewnia, by sprawy dyscyplinarne były rozstrzygane przez sąd „ustanowiony na mocy ustawy”, ponieważ przyznaje Prezesowi Izby Dyscyplinarnej prawo do dyskrecjonalnego wyznaczenia właściwego sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji w sprawach sędziów sądów powszechnych, 3) nie zapewnia, by sprawy dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych były rozpoznawane w rozsądnym terminie, ponieważ przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości, a także nie zapewnia prawa do obrony obwinionych sędziów sądów powszechnych, stanowiąc, że czynności związane z wyznaczeniem obrońcy oraz podjęciem przez niego obrony nie wstrzymują biegu postępowania dyscyplinarnego, a sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy, 4) dopuszcza, aby prawo sądów do kierowania do Trybunału wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym było ograniczone przez możliwość wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

⁴ Wyrok Trybunału z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) ([C-585/18](#), [C-624/18](#) i [C-625/18](#), zwany dalej „wyrokiem A.K.”, zob. komunikat prasowy nr [145/19](#)).

⁵ W ocenie Trybunału jest tak wówczas, gdy obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów, i prowadzić w ten sposób do braku przejawiania przez ten organ oznak niezawisłości lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym.

2020 r., że Izba Dyscyplinarna, z uwagi na okoliczności jej utworzenia, zakres uprawnień, skład oraz udział w jej powołaniu KRS w nowym składzie, nie może być uznana za sąd ani w rozumieniu prawa Unii, ani prawa polskiego. Po tych wyrokach Izba Dyscyplinarna nie zaprzestała swojej działalności orzeczniczej.

W tych okolicznościach, w dniu 23 stycznia 2020 r., Komisja⁶ wystąpiła do Trybunału, w ramach postępowania w przedmiocie środków tymczasowych, o nakazanie Polsce zastosowania następujących środków tymczasowych: 1) – zawieszenia, w oczekiwaniu na wyrok Trybunału w sprawie skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (zwany dalej „ostatecznym wyrokiem”), stosowania przepisów stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w sprawach dyscyplinarnych sędziów zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji; 2) powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności we wspomnianym wyroku w sprawie A.K. i 3) powiadomienia Komisji, nie później niż w ciągu miesiąca od doręczenia postanowienia Trybunału zarządzającego wnioskowane środki tymczasowe, o wszystkich środkach, które przyjęła w celu pełnego zastosowania się do tego postanowienia. Ponadto Komisja zastrzegła sobie prawo do złożenia dodatkowego wniosku o nałożenie okresowej kary pieniężnej, w przypadku gdyby z informacji przekazanych Komisji wynikało, że Polska nie stosuje w pełni środków tymczasowych zarządzonych w następstwie jej wniosku.

W wydanym dziś postanowieniu Trybunał odrzucił na wstępie argumenty Polski dotyczące niedopuszczalności złożonego przez Komisję wniosku w przedmiocie środków tymczasowych. W szczególności, odnosząc się do własnej właściwości do zarządzenia takich środków, Trybunał podkreślił, że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych ostatnich, to wciąż przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii. Każde państwo członkowskie powinno zatem zapewnić, by system środków dyscyplinarnych obowiązujący w stosunku do sędziów sądów krajowych należących do ustanowionego przez to państwo systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii szanował zasadę niezawisłości sędziowskiej, także poprzez zagwarantowanie, by orzeczenia wydawane w postępowaniach dyscyplinarnych wszczynanych wobec sędziów tych sądów podlegały kontroli organu, który sam spełnia wymogi nierozzerwalnie związane ze skuteczną ochroną sądową, w tym wymóg niezależności. W tych okolicznościach Trybunał jest właściwy do zarządzenia środków tymczasowych zmierzających do zawieszenia stosowania przepisów dotyczących kompetencji Izby Dyscyplinarnej w ramach systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów.

Następnie Trybunał przypomniał, że środki tymczasowe mogą zostać zarządzane przez sąd orzekający w ich przedmiocie jedynie wtedy, gdy zostanie wykazane 1) że ich zastosowanie jest *prima facie* prawnie i faktycznie uzasadnione (*fumus boni iuris*) oraz 2) że mają one pilny charakter w tym znaczeniu, iż ich zarządzenie i wykonanie przed wydaniem rozstrzygnięcia co do istoty sprawy jest konieczne w celu uniknięcia poważnej i nieodwracalnej szkody dla interesów Unii reprezentowanej przez Komisję, oraz że mogą one zostać ustanowione i wywołują skutki do czasu wydania ostatecznego orzeczenia. Sąd orzekający w przedmiocie środków tymczasowych dokonuje także w razie potrzeby wyważenia występujących interesów.

Po pierwsze, w odniesieniu do przesłanki dotyczącej istnienia *fumus boni iuris*, Trybunał podkreślił, że jest ona spełniona wówczas, gdy co najmniej jeden z zarzutów podniesionych przez stronę wnoszącą o zastosowanie środków tymczasowych w uzasadnieniu skargi głównej wydaje się *prima facie* niepozbawiony poważnej podstawy. W niniejszym przypadku Trybunał, nie wypowiadając się co do zasadności argumentów wysuwanych przez strony w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia, stwierdził, że w świetle przedstawionych przez Komisję okoliczności faktycznych oraz elementów wykładni, których dostarczają w szczególności wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r.⁷ i wyrok w sprawie A.K., podnoszone przez Komisję w skardze o stwierdzenie

⁶ Popierana przez Belgię, Danię, Niderlandy, Finlandię i Szwecję.

⁷ Wyrok Trybunału z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego) (C-619/18, zob. komunikat prasowy nr [81/19](#)).

uchybień argumenty dotyczące braku istnienia gwarancji niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej wydają się *prima facie* niepozbawione poważnej podstawy.

Po drugie, jeżeli chodzi o przesłankę dotyczącą pilnego charakteru, Trybunał przypomniał, że celem postępowania w przedmiocie środków tymczasowych jest zagwarantowanie pełnej skuteczności przyszłego ostatecznego orzeczenia, tak aby uniknąć luki w ochronie prawnej zapewnianej przez Trybunał. Aby osiągnąć ten cel, pilny charakter należy oceniać pod względem konieczności orzeczenia tymczasowego w celu uniknięcia wystąpienia poważnej i nieodwracalnej szkody dla strony, która domaga się tymczasowej ochrony. W niniejszej sprawie Komisja podnosi, że stosowanie spornych przepisów prawa krajowego w okresie oczekiwania na wydanie ostatecznego wyroku może spowodować wystąpienie poważnej i nieodwracalnej szkody z punktu widzenia funkcjonowania porządku prawnego Unii. W ocenie Trybunału gwarancja niezależności Izby Dyscyplinarnej jako sądu właściwego do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych ma zasadnicze znaczenie dla zachowania niezależności zarówno Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. Już sama bowiem perspektywa wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, które mogłoby doprowadzić do rozpoznania sprawy przez organ, co do niezależności którego brakuje gwarancji, może negatywnie wpłynąć na niezawisłość sędziów Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych. Trybunał przypomniał, że okoliczność, iż niezależność Sądu Najwyższego może nie być zagwarantowana, czyni możliwym wystąpienie poważnej szkody z punktu widzenia porządku prawnego Unii, a w rezultacie także w zakresie praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz wartości wyrażonych w art. 2 TUE⁸, na których opiera się Unia, zwłaszcza takich jak państwo prawne. W konsekwencji stosowanie spornych przepisów prawa krajowego, które w sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego i sędziów sądów powszechnych przyznają właściwość organowi, w tym przypadkach Izbie Dyscyplinarnej, którego niezależność może nie być zagwarantowana, jest w stanie spowodować wystąpienie poważnej i nieodwracalnej szkody w zakresie porządku prawnego Unii. W tych okolicznościach Trybunał stwierdził, że pilny charakter środków tymczasowych, o które wniosła Komisja, został wykazany.

Po trzecie, Trybunał zbadał, czy za zarządzeniem wnioskowanych przez Komisję środków tymczasowych przemawia wyważenie występujących interesów. Trybunał wskazał, że zastosowanie tych środków nie oznaczałoby likwidacji Izby Dyscyplinarnej ani, w ślad za tym, rozwiązania struktur odpowiedzialnych za obsługę administracyjno-finansową tej jednostki, lecz prowadziłyby do czasowego zawieszenia działalności tej izby do czasu wydania ostatecznego wyroku. Ponadto w zakresie, w jakim zarządzenie tych środków wiązałoby się z zawieszeniem toczących się przed Izłą Dyscyplinarną postępowań do czasu wydania ostatecznego wyroku, szkoda wynikająca dla danych jednostek z zawieszenia tych spraw byłaby mniejsza niż szkoda, jaką poniosłyby one w przypadku rozpatrzenia ich sprawy przez organ, mianowicie Izbę Dyscyplinarną, której braku niezależności i bezstronności nie można *prima facie* wykluczyć. W tych okolicznościach Trybunał stwierdził, że wyważenie wchodzących w grę interesów przemawia za zarządzeniem środków tymczasowych, o które wniosła Komisja.

W konsekwencji Trybunał uwzględnił wniosek Komisji o zastosowanie środków tymczasowych.

UWAGA: Trybunał wyda ostateczny wyrok co do istoty sprawy w terminie późniejszym. Postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych nie przesądza o wyniku powództwa głównego.

UWAGA: Skarga o stwierdzenie uchybień państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku.

Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków

⁸ Postanowienie to przewiduje w szczególności, że Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości.

transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) postanowienia jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793